

voldragenheid. Met dat al heeft hij de hem gegeven kansen ten deele verspeeld, al is het waar dat wie champagne afschenkt een overvloed aan schuim laat meebruisen, dat voor het sproeien van dit vloeiende barnsteen in de kelk onmisbaar is.

De hang naar het sierkunstige was hem langen tijd eigen, in vlakke kleuren bouwt hij zijn composities op. En wie de hem kenmerkende grijzen en blauwen herkent, verbaast zich over sommige kinderachtig- en grofheden, vlegelachtige snakerijen van een jongen, die er moedwillig een grof woord uitflapt. Maar hoe zuiver vaak zijn machtige garven, bloemen als potenties.

Ook zijn cynisme was ten deele voorgewend. Het gaf de speelsche gelegenheid tot het vinden van een nonchalante houding, die meer dan een houding was. Als hij meer vermocht had zou hij minder gedaan hebben, maar de bloeseming aan dezen ruigen stam laat eenige vragen open. Vele werken werden niet ten einde gedacht in dat zich vermeien in wat dan spel moet heeten, de spottende vlucht voor de konsekwenties van een kunnen, dat in de blonde meisjeskoppen van de laatste jaren een teere kracht legde, die de wuftheid overwon.

Het is al te gemakkelijk Van Dongen on-Hollandsch te noemen. In tegenstelling met anderen wenscht hij zich niet vast te leggen, maar op dit plan worden de aardrijkskundige grenzen uitgewischt. Dat hij ze al vroeg overschreed en naar Holland niet metterwoon terugkeerde mag niet als bewijs worden aangevoerd. Veeleer is het verblijf buitenslands sterkend voor een besef, dat men schroomt nationaal te noemen, omdat het de tegenstellingen tusschen de landen te boven stijgt, maar dat zich verbonden weet aan wat van het volk het beste en het blijvende is. „Echten Hollanders” zooals Marsman wordt het licht binnen de grenzen te eng. Zoo ook verkoos Van Dongen in een anderen ijlen humus te wortelen.

Er zijn gerichte æthergolven en andere, die zich moedwillig verliezen en door dezen of dien opgevangen worden. Het is duidelijk, tot welke categorie deze tovenaars van de kleur behoort.